

ЛИТОВСКИЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФФИЦИАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА.

№

91.

KURIER LITEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница. 12-го Ноября — 1837 — Wilno. Piątek. 12-go Listopada.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 2-го Ноября.

Государь Императоръ Высочайше повелѣть соизволилъ: по случаю кончины Ея Величества Королевы Голландской, наложить при Высочайшемъ Дворѣ трауръ на 24 дня, съ обыкновенными раздѣленіями, начавъ оный съ 19 числа Октября.

— При Высочайшемъ Дворѣ наложенъ трауръ, начиная съ 27-го Октября, въ одно время, на два дня, по случаю кончины Е. С. Принца Пія Августа Баварскаго, и на четыре дня, по случаю кончины Е. С. Принцессы Викторіи Эмилиі Александринны, дочери Ландграфа Эрнста Гессенъ-Филипстальскаго. (J. de St. P.)

— Въ Высочайшемъ Указѣ, данномъ Правительствующему Сенату, 3-го Іюня, изображено: „Положеніе и успѣшность дѣйствій мѣстныхъ Губернскихъ и уѣздныхъ Начальствъ, всегда обращали на себя особенное Наше вниманіе.

Прежде всего признано было нужнымъ доставить чиновникамъ, въ губерніяхъ служащимъ, соразмѣрное съ возросшими потребностями содержаніе: сіе исполнено улучшеніемъ, по Указу Нашему, отъ 9-го Января 1835 года, губернскихъ и уѣздныхъ штатовъ.

Затѣмъ, для облегченія дѣйствій, какъ главнаго губернскаго, такъ и земскаго полицейскаго управленія, а съ симъ вмѣстѣ и средствъ точнѣйшаго за сими дѣйствіями надзора со стороны высшаго Начальства, Государственный Совѣтъ, съ утвержденія Нашего, поручалъ Министру Внутреннихъ Дѣлъ: во-первыхъ, обозрѣть подробно весь кругъ занятій Гражданскихъ Губернаторовъ и Губернскихъ Правленій, и, сокративъ настоящія формы дѣлопроизводства, съ отвращеніемъ, по возможности, всякой напрасной переписки, учредить для нихъ правильнѣйшій и удобнѣйшій порядокъ; во-вторыхъ, на семь же основаній предположить мѣры и для лучшаго, сообразнѣйшаго съ умножившимся народонаселеніемъ устройства земской полиціи, не отступая впрочемъ отъ коренныхъ постановленій Учрежденія о Губерніяхъ 1775 года.

Нынѣ важное и многосложное дѣло сіе, также приведено къ окончанію, и Министромъ Внутреннихъ Дѣлъ представлены проекты:

1) Общаго Наказа Гражданскимъ Губернаторамъ, объемлющаго подробно всѣ предметы управленія губерніи въ лицѣ ея начальника.

2) Положенія о порядкѣ производства дѣлъ въ Губернскихъ Правленіяхъ.

3) Положенія о земской полиціи.

4) Наказа чинамъ и служителямъ земской полиціи, съ слѣдующими къ нему особыми наставленіями.

5) Положенія о земской почтѣ, для постоянныхъ сношеній Земскихъ Судовъ съ чинами земской полиціи внутри уѣздовъ.

6) Нормальныхъ для губернскаго и уѣзднаго управленія штатовъ.

По подробномъ разсмотрѣніи и исправленіи всѣхъ

WIAOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg, 2-go Listopada.

CESARZ JEHO MOŚĆ NAYWYŻSZY rozkazać raczył: z okoliczności śmierci Królowey Jey Mości Niderlandzkiej, przywdziać u NAYWYŻSZEGO Dworu żałobę na dni 24, ze zwyczajnymi podziałami, zaczawszy od dnia 19-go Października.

— Przywdziano żałobę u NAYWYŻSZEGO Dworu, zaczynając od dnia 27 go Października, w jednymże czasie, nadwa dni, z okoliczności zgonu JO. Xięcia Piusa Augusta Bawarskiego, i na cztery dni, z okoliczności śmierci JO. Xiężniczki Wiktorii Emilii Alexandryny, córki Landgraffa Ernesta Hessen-Philipstalskiego. (J.de.S.P.)

— W NAYWYŻSZYM Ukazie, danym Rządzącemu Senatowi 3 Czerwca wyrażono: „Stan i skuteczność działania miejscowych gubernialnych i powiatowych władz zawsze zwracały na się szczególną Naszą uwagę.

Przedewszystkiem uznano za potrzebną, zapewnić urzędnikom, w guberniach służbę sprawującym, odpowiednie pomnożonym potrzebom środki utrzymania się; dokonaniem to zostało przez powiększenie Ukazem Naszym z d. 9 Stycznia 1835 roku, etatów gubernialnych i powiatowych.

Następnie, dla ułatwienia działań tak Głównego Gubernialnego, jak i Ziemskiego Policyjnego zarządu, a razem środków ściślejszego nad temiż czynnościami dozoru ze strony wyższej Zwierzchności, Rada Państwa, za Naszem potwierdzeniem, poruciła Ministrowi Spraw Wewnętrznych: 1) obejrzyć szczegółowie cały obręb czynności Gubernatorów Cywilnych i Rządów Gubernialnych i skrócićwszy dotychczasowe formy odbywania spraw, z uchyleniem o ile można wszelkiej nadpotrzebnej korespondencyi, ustanowić bardziey regularny i dogodniejszy porządek; 2) na tychże zasadach obmyślić środki ku lepszemu, do pomnożenia ludności stosownieyszemu, urządzeniu Policyi Ziemskiej, nie przekraczając wszakże zasadniczych postanowień Ustawy o Guberniach 1775 roku.

Teraz ważna i wielostronna praca ta została również ukończoną i Minister Spraw Wewnętrznych przedstawił projekta:

1) Ogólnej Instrukcyi dla Cywilnych Gubernatorów, obejmującej szczegółowie wszystkie przedmioty zarządu Gubernii, osobie jey Zwierzchnika właściwe.

2) Ustawy o porządku odbywania spraw w Rządach Gubernialnych.

3) Ustawy Ziemskiej Policyi.

4) Instrukcyi dla urzędników i służących Ziemskiej Policyi z należącemi do niey osobnemi instrukcyami.

5) Ustawy o Ziemskiej Pocztcie, dla stałej komunikacyi Sądów Ziemskich, z urzędnikami Ziemskiej Policyi, wewnątrz powiatów.

6) Normalnych dla Gubernialnego i Powiatowego Zarządu etatów.

Po szczegółowem rozstrząśnieniu i poprawieniu

проектовъ сихъ въ Государственномъ Совѣтѣ, признавая оныя, въ настоящемъ видѣ, соответствующими ихъ цѣли, и потому, утвердивъ ихъ, препроводяемъ у сего въ Правительствующій Сенатъ со всѣми приложеніями, и Повелеваемъ:

1) Всѣ означенныя постановленія привести въ полное ихъ дѣйствіе съ 1-го Января 1838 года, начиная съ того же времени и отпускъ добавочныхъ по штатамъ суммъ.

2) Дѣйствіе оныхъ, впредь до усмотрѣнія, не распространять на Сибирскій и Остзейскій край и на Области Кавказскую и Бессарабскую, какъ имѣющіе свои особыя учрежденія, а также на Грузію и прочія Закавказскія Области, для управленія коихъ составляются нынѣ, по волѣ нашей, особыя предположенія.

3) За присвоеніемъ, по Положенію о Губернскихъ Правленіяхъ, названія Вице-Губернаторовъ, предназначаемымъ въ оныя Старшимъ Совѣтникамъ, нынѣшнихъ Вице-Губернаторовъ во всѣхъ губерніяхъ, на которыхъ имѣетъ распространяться новое образованіе, переименовать въ Предсѣдателя Казенныхъ Палатъ.

4) Въ случаѣ болѣзни, отлучки или увольненія Гражданскаго Губернатора, если и Вице-Губернаторъ, по болѣзни или отлучкѣ, не можетъ вступить въ управленіе губерніи, исправленіе должности Губернатора возлагать на Предсѣдателя Казенной Палаты.

5) Какъ съ переименованіемъ нынѣшнихъ Вице-Губернаторовъ въ Предсѣдателя Казенныхъ Палатъ, кругъ дѣйствія ихъ не измѣняется, то и присутствованіе въ Комитетахъ, составляемыхъ по Рекрутскому Уставу для назначенія приемныхъ мѣстъ и приписки къ нимъ уѣздовъ, равно какъ предсѣдательство въ рекрутскомъ присутствіи губернскаго города, оставить по прежнему на ихъ же обязанности.

Правительствующій Сенатъ не оставить сдѣлать въ исполненію сего и къ обнародованію всѣхъ утвержденныхъ Нами нынѣ постановленій, надлежащее распоряженіе *).

— Государь Императоръ по положенію Комитета Гг. Министровъ, Высочайше повелѣть соизволилъ: 1) чтобы предъ наступленіемъ каждаго трехлѣтія, какъ въ тѣхъ Губерніяхъ, гдѣ имѣются для помѣщенія Начальниковъ казенные дома, такъ и въ тѣхъ, гдѣ они помѣщаются въ наемныхъ домахъ, дѣлаемо было на три года исчисленіе, о количествѣ дровъ потребныхъ по числу печей на отопленіе занимаемыхъ Начальниками Губерній домовъ, на точномъ основаніи правилъ въ 714, 715, 718 и 720 статьяхъ IV т. Свода Законовъ постановленныхъ. 2) Чтобы сумма потребная на сии предметы, вносилась на общій основаніи въ смѣту земскихъ повинностей, и по разсмотрѣніи и утвержденіи оной установленнымъ порядкомъ, слѣдующія на отопленіе Начальникамъ Губерній деньги, выдаваемы имъ были изъ общаго земскаго сбора по третямъ года впередъ въ полное ихъ распоряженіе; и 3) Чтобы за симъ сдѣланное 26 Начальниками Губерній распоряженіе, о внесеніи по составленному ими примѣрному исчисленію расхода на отопленіе занимаемыхъ ими казенныхъ домовъ, въ смѣты городскихъ доходовъ и расходовъ, было отмѣнено, такъ какъ отправленіе сей повинности, относящейся до всего земства, представляется для однихъ Губернскихъ городовъ обременительнымъ. (Октября 16 дня 1837 года.) (С. В.)

— Г. Министръ Народнаго Просвѣщенія, возвратившись въ столицу, вступилъ въ управленіе Министерствомъ. Заведенія, осмѣрѣнные Его Превосходительствомъ, были слѣдующія: Новгородская Гимназія, съ Благороднымъ Пансіономъ, Московскій Университетъ и прочія Учебныя Заведенія, Орловская Гимназія, Лицей Князя Безбородко въ Нижніи, Университетъ Св. Владиміра, со всѣми Кіевскими Учебными Заведеніями, Гимназіи: Черниговская, Могилевская и Витебская.

— 24-го Сентября, въ Пятницу, въ девятомъ и десятomъ часу вечера, было здѣсь видно большое и очень красивое сѣверное сіяніе. Оно называется у насъ въ просторѣчьи *столбами*. Въ началѣ, сѣверное сіяніе представляло свѣтлую, бѣловатую электрическаго цвѣта дугу, очень похожую на большую радугу, только не разноцвѣтную; эта дуга занимала собою около четверти видимаго горизонта, простираясь концами, какъ обыкновенно, на западъ и востокъ, а срединою возвышаясь къ полюсу. Надъ серединою дуги были оба созвѣздія, Большая и Малая Медвѣдцы. Черезъ нѣсколько минутъ, начали изъ дуги истекать

всѣхъ этихъ проектовъ на Радѣ Паństwa, uznając je, w dzisiejszym ich stanie, odpowiedniemi ich celowi, i dla tego zatwierdziwszy je, przesyłamy przy niniejszym Rządzącemu Senatowi ze wszystkimi annexami i rozkazujemy:

1) Wszystkie wymienione postanowienia przyprowadzić do zupełnego skutku od 1 Stycznia 1838 roku, zaczynając od tejże daty i wypłatę dodatkowych summ według etatów.

2) Moc ich obowiązująca, do rozporządzenia na przyszłość, nie ma być rozciągana na kraje Sybirskie i Nadbaltyckie, tudzież na obwody Kaukazki i Bessarabski, jako mające oddzielne swoje Urządzenia, a także na Gruzję i inne prowincye Zakaukazkie, dla zarządu których, z woli Naszej, układają się teraz oddzielne projekta.

3) Gdy, z mocy Ustawy o Rządach Gubernialnych, tytuł Vice-Gubernatorów przybrać mają mianowani do tych Rządów Starsi Radzcy; przeto dotychczasowi Vice-Gubernatorowie, we wszystkich guberniach, na które rozciąga się nowa organizacya, mają się odtąd nazywać Prezydentami Izby Skarbowych.

4) W razie choroby, nieobecności lub uwolnienia Cywilnego Gubernatora, jeżeli i Vice-Gubernator, z powodu choroby, lub nieobecności nie będzie mógł objąć zarządu gubernii: sprawowanie obowiązków Gubernatora, polecać Prezydentowi Izby Skarbowey.

5) Ponieważ dla przewzania dotychczasowych Vice-Gubernatorów Prezydentami Izby Skarbowych, obręb ich czynności nie odmienia się, przeto i zasiadanie w Komitetach, składanych podług Ustawy Rekruckiej, dla wyznaczenia mieysc do przyjmowania rekrutów i wydzielania do nich powiatów, równie jako przydziałanie w Urzędzie Rekruckim, miasta Gubernialnego, zostawić, jak dotąd, ichże obowiązki.

Rządzący Senat nie zaniecha uczynić około wykonania tego i opublikowania wszystkich utwierdzonych teraz przez Nas postanowień, należyte rozporządzenie *).

— CESARZ JEHO MOŚĆ po nastąpieniu postanowieniu Komitetu PP. Ministrów, NAYWYŻEJ rozkazać raczył: 1) Ażeby przed nadejściem każdego trzylecia, tak w tych Guberniach, gdzie się znajdują dla pomieszczenia Naczelników domy skarbowe, jako i w tych, gdzie się ci pomieszczają w domach najętych, czynione było na trzy lata wyliczenie ilości drew potrzebnych i stosownie do liczby pieców do opalania zajmowanych przez Naczelników Gubernij domów, na istotney osnovie prawideł, w artykułach 714, 715, 718 i 720 t. IV Połączenia Praw ustanowionych. 2) Ażeby summa potrzebna na te przedmioty wnoszona była na powszechney osnovie do wyliczenia powinności ziemskich, i po jego rozpatrzeniu i utwierdzeniu porządkiem ustanowionym, przypadające na opat Naczelnikom Gubernij pieniądze, były im wydawane z ogólnego poboru ziemskiego co cztery miesiące do zupełnego ich rozrządzenia; i 3) Ażeby uczynione przez 26 Naczelników Gubernij rozporządzenie, o wpisaniu podług ułożonego przez nich wzorowego wyliczenia rozchodu na opalanie zajmowanych przez nich domów skarbowych, do wyliczeń mieskich dochodów i wydatków, było odmienione: gdyż uskutecznienie tej powinności, odnoszącej się do całego ziemstwa, staje się dla samych miast Gubernialnych uciążliwem. (Op. przez Rz. Sen. 16 Października 1837 roku.) (G. S.)

— P. Minister Narodowego Oświecenia, za powrotem do stolicy, objął zarząd Ministerjum. Zakłady, które obeyrzał, są następujące: Gimnazjum Nowgorodkie ze Szlachečnym Pensyonem, Uniwersytet Moskiewski i inne zakłady szkolne, Gimnazjum Orłowskie, Liceum Xięcia Bezborodko w Nieżynie, Uniwersytet Sw. Włodzimierza ze wszystkimi Kijowskiemi Zakładami Szkolnemi, tudzież Gimnazyja: Czernichowskie, Mohilewskie i Witebskie.

Dnia 24-go Września, w Piątek, o godzinie dziewiątej i dziesiątej wieczorem, była tu widzianna wielka i świetna Zorza Północna. Pospólstwo u nas nazywa ją *stupami*. Z początku Zorza Północna przedstawiała łuk jasny koloru białawego elektrycznego; łuk ten bardzo był podobny do wielkiej tęczy, tylko nie różno-kolorowej, zajmował około czwartej części horyzontu widzialnego, sięgając końcami, jak za zwyczaj, na zachód i wschód, a szrodkiem wznosząc się ku biegunowi. Nad szrodkiem łuku znajdowały się obie konstellacye, Wielka i Mała Niedźwiedzie. W kilka minut zaczęły w górę wychodzić z łuku promienie rozmaitej wielkości i rozmaitego

*) Упоминаемыя въ этомъ Указѣ положенія, продаются въ Сенацкой книжной лавкѣ за установленную для часпныхъ лицъ плату, 10 рублей за экземпляръ.

*) Wzmiankowane w tym ukazie ustawy, przedają się w księgarni Senackiej za ustanowioną dla osób prywatnych cenę, 10 rubli za exemplarz.

ными властями, для обеспечения пропитания и содержания войска. Положение дель вь семь отношении уже теперь удовлетворительно, ибо Арабы ежедневно большія стада воловъ пригоняютъ на торгъ. Я предположилъ учредить мѣстный гарнизонъ изъ 2,500 чел., разнаго оружія и корпусъ сей на 6 мѣсяцевъ снабдить продовольствіемъ и огнестрѣльными припасами. Штабъ войска, изъ котораго состоялъ бы гарнизонъ, я немедленно Вамъ представляю. Состояніе здоровья Начальника Генеральнаго Штаба, Генерала *Перрего*, еще болѣе нежели его рана, — хотя довольно тяжелая, — лишаетъ меня сію минуту его службы и заставляетъ медлить составленіемъ главнаго рапорта, который я Вамъ долженъ представить о дѣйствіяхъ осады, а равно подачу представленія къ наградѣ, которую прошу Васъ предложить Королю и поддержать всѣмъ Вашимъ представительствомъ. Впрочемъ надѣюсь вскорѣ препроводить Вамъ эти представленія вмѣстѣ съ главнымъ рапортомъ. Обезоруженіе жителей продолжается; это равно медленное какъ и трудное дѣло, которое однако приближается къ концу и истинно содѣйствуетъ къ успокоенію города. При томъ считаю для себя честію препроводить Вамъ мнимое обозрѣніе существующихъ артиллерійскихъ предметовъ, которые до сего дня найдены на мѣстѣ. Употребленіе огнестрѣльнаго припаса со стороны непріятеля было очень значительно. Защищеніе города жителями соединенными съ гарнизономъ, произвело уничтоженіе оружія и припасовъ аммуниціи, доставленіе которыхъ теперь очень трудно. Я распоряжусь, чтобы войско къ концу сего мѣсяца опять могло быть въ Мерджець-Гамаръ. Позвольте и проч. Генераль-Лейтенантъ и главный Начальникъ экспедиціи въ Константиноу. (подп.) Графъ *Вале*.

II. С. По вступленіи въ Константиноу я передалъ главную команду надъ артиллеріею Генераль-Майору Маркизу *Караманъ*.

III. Письмо Начальника Генеральнаго Штаба, Генерала *Перрего*, къ Военному Министру:

„Константина 21 Окт. М. Г. Имѣю честь представить Вамъ при семъ полное обозрѣніе потерь, которое понесло войско со времени выступленія изъ Мерджець-Гамаръ. Обозрѣніе это содержитъ именныи списокъ въ отношеніи Офицеровъ а только числительный списокъ унтеръ-офицеровъ и солдатъ. Онъ долженъ служить прибавленіемъ къ главному рапорту объ осадныхъ дѣйствіяхъ; но такъ какъ нужно исправленіе нѣкоторыхъ бумагъ, будетъ замедлено еще 2 или 3 дня по препровожденіи сего рапорта, то по повелѣнію главнаго Начальника, теперь представляю это обозрѣніе. Остаюсь и проч. Начальникъ Генеральнаго Штаба

(подп.) Генераль *Перрего*.”

Съ письмомъ симъ полученный списокъ сообщаетъ слѣдующую потерю: Офицеровъ: убитыхъ 14, раненыхъ 38, больныхъ умерло 5, всего 57. Унтеръ-офицеровъ и солдатъ: убитыхъ 86, раненыхъ 468, больныхъ умерло 43. Лошадей: убитыхъ 21, въ лагерѣ павшихъ 216. — Въ письмѣ подъ N. II, при упомянутомъ обозрѣніи найденныхъ артиллерійскихъ предметовъ оказалось слѣдующее: 44 металлическихъ пушекъ разнаго калибра, 1 чугунное орудіе, 5 металлическихъ гаубицъ, 7 метал. мортиръ, 5 каменныхъ мортиръ, болѣе 3,000 полныхъ бомбъ, 500 бомбъ и гаубическихъ пуль, 1,100 ружей, 200 пистолетовъ, 100 сабель и ятагановъ, 6,500 килограмовъ пороха и 22,000 патроновъ; кромѣ того еще разныя снаряды Французской артиллеріи. (A.P.S.Z.)

— Убитый при штурмѣ Константины Генераль *Дамрмонтъ*, родился 8 Февраля 1783. Въ 1804 выпущенъ изъ военной школы въ Фонтенебло Подпоручикомъ въ 12-й полкъ конныхъ егерей. Въ 1807 былъ попеременно Адъютантомъ Генераловъ *Дефрансъ* и *Мармона*, участвовалъ въ 1806 и 1809 въ Нѣмецкихъ компаніяхъ, а въ 1811 и 1812 въ Испаніи и Португаліи, въ 1813 же и 1814, какъ Подполковникъ состоялъ при большой арміи. По возвращеніи Бурбоновъ получилъ команду въ департ. Котъ д'Орскомъ. Произведенный въ Генераль-Майоры въ 1821, спустя два года, какъ бригадный командиръ участвовалъ въ Испанской кампаніи. Въ 1830, командовалъ бригадою въ Африканской экспедиціи и въ Декабрѣ тогожъ года произведенъ въ Генераль-Лейтенанты. Возвратясь во Францію въ 1832, получилъ команду 8-й военной дивизіи и 12 Февраля сего 1837 г. наименованъ Генераль-Губернаторомъ владѣній нашихъ въ Африкѣ. — Онъ былъ кавалеромъ большаго креста ордена Почетнаго Легіона и Перомъ Франціи съ 15 Сентября 1835. — Одинъ изъ Француз. журналовъ такъ выражается о смерти сего Генерала: „Генераль *Дамрмонтъ* остался на полѣ чести; онъ убитъ враждебною пулею въ ту минуту, когда самъ хотѣлъ осматрѣть

и удержаніе войска. Потоженіе речей въ томъ взглядѣ уже теперь есть dogodnemъ: gdyż codziennie Arabowie przypędzają na targ liczne stada wołów. Zamierzylem utworzyć garnizon placu z 2,500 ludzi różney broni, i korpus ten na 6 miesięcy zaopatrzyć w żywność i amunicyą. Etat ludzi, z którego się składać ma garnizon niezwłocznie przedstawie JW. Panu. Stan zdrowia Szefa Sztabu Jeneralnego, Jenerala *Peregaux*, wigcey jeszcze, jak jego rana, — chociaż ta dość jest ciężką, — pozbawia mię w tym momencie jego usługi, i opoznia ułożenie raportu Jeneralnego, który jeszcze winieniem JW. Panu przesłać o działaniach oblężenia, również podanie moich przedstawień do nagrody, które upraszam JW. P. przelożyć Królowi i wesprzeć je swoim przychyleniem się. Spodziewam się, iż w krótkim czasie będę mógł przesłać JW. Panu te przedstawienia, wraz z raportem jeneralnym. Rozbrojenie mieszkańców ciągle się odbywa; jest to długa i trudna czynność, która jednak zbliża się ku końcowi i do spokojności miasta istotnie się przyłoży. Przytém mam honor przesłać JW. Panu przybliżony spis rzeczy artyleryjskich, które dotąd znalezione zostały tu na miejscu. Zużycie materyałów strzelnych ze strony nieprzyjaciela, było bardzo znaczne. Obrona miasta przez mieszkańców połączonych z załogą, miało w skutku zniszczenie broni i zapasów amunicyi, których sprowadzenie teraz jest bardzo trudne. Właśnie czynię rozporządzenie, ażeby wojsko ku końcowi tego miesiąca znów stanęło w Merdżec-Hammar. Proszę przyjąć it. d. Jenerał Porucznik i Główny dowódca wyprawę do Konstantyny. (podp.) Hrabia *Falée*.

PS. Od weyscia naszego do Konstantyny główne dowództwo nad artylleryą poruczyłem Jenerał-Majorowi Margrabiemu *Caraman*.”

III. List Szefa Sztabu Jeneralnego, Jenerala *Peregaux*, do Ministra Woyny.

„Konstantyna 21 Październ. JW. Panie! Mam honor w załączeniu przesyłać JW. Panu dokładną listę straty, którą wojsko poniosło od wyyscia swego z Merdżec-Hammar. Wiadomość ta zawiera imienną listę oficerów, a tylko numeryczną podoficerów i żołnierzy. Służyć ona będzie za dodatek do raportu Jeneralnego o działaniach oblężenia, ale ponieważ dla koniecznego uzupełnienia niektórych dokumentów, wysłanie tego raportu przeciągnie się jeszcze do 2 lub 3 dni, przeto z rozkazu dowódcy głównego, wiadomość tę teraz dołączam. Jestem it. d. Szef Sztabu Jeneralnego. (podp.) Jenerał *Peregaux*.”

Z tym listem otrzymana wiadomość zawiera następującą stratę: Oficerów zabitych 14, ranionych 38, chorych umarło 5, w ogóle 57. Podoficerów i żołnierzy: zabito 86, raniono 468, chorych umarło 43. Konie: zabito 21, padło w obozie 216. — W liście pod N. II, wymieniona wiadomość znalezionych w Konstantynie sprzętów artyllerycznych jest następująca: 44 dział metalicznych rozmaitego kalibru, 1 działo żelazne, 5 haubic metall., 1 haubica żelazna, 7 moździerzy metalicznych, 5 moździerzy kamiennych, dalej 3000 bomb nabitých, 500 bomb i kul haubicznych, 1,100 karabinów, 200 pistoletów, 100 szabel i jataganów, 6,500 kilogramow prochu i 22,000 ładunków; nadto rozmaite jeszcze przedmioty artylleryi francuzkiej.

— Zabity pod Konstantyną Jenerał *Damrémont*, urodził się 8 Lutego 1783. W 1804 wszedł ze szkoły wojskowej w Fontenaineblau, w randze Podporucznika, do 12 półku konnych strzelców. W 1807 był kolejno adju-tantem Jenerałów *DeFrance* i *Marmont*, uczestniczył w 1806 i 1809 w kampaniach Niemieckich, a 1811 i 1812 w Hiszpanii i Portugalii, zaś 1813 i 1814 w randze Półkownika, znajdował się w wielkiej armii. Po powrocie Burbonów otrzymał dowództwo w departamencie Cote d'Or. Wyniesiony na stopień Jenerał-Majora w 1821, wedła lata później, jako dowódca brygady, uczestniczył w kampanii Hiszpańskiej. W 1830, dowodził jedną brygadą w wyprawie Afrykańskiej, i, w Grudniu tegoż roku, podwyższony został do stopnia Jenerał Porucznika. Po powrocie swoim do Francyi, w 1832, otrzymał dowództwo 8-ey wojskowej dywizyi, a 12 Lutego b. 1837 r., mianowany Rządcą Jeneralnym posiadłości naszych w Afryce. — Był kawalerem W. Krzyża orderu Legii Honorowej i Parem Francyi od 15 Września 1835. — Jeden z dzienników Francuzkich tak się wyraża względem jego śmierci: „Jenerał *Damrémont* poległ na polu chwały; był on trafiony kulą nieprzyjacielską w tej chwili, gdy się chciał naocznie przeświadczyć, azali wyłom jest dostępny, aże-

hy w tym przypadku nazajutrz szturm przypuścić. Chlubna ta śmierć pozbawiła Francją Jenerała, który przez swe przygotowanie do wyprawy Konstantyńskiej i przez prowadzenie tej wyprawy, godnie odpowiedział wysokiemu zaufaniu Króla. Strata jego powszechnie będzie żałowaną, mianowicie w naszych północno - Afrykańskich posiadłościach, gdzie jego, równie rozsądny, jak gruntowny zarząd, przyniósł już być nayıpiękniesze owoce."

Dnia 4.

Hrabia *Molé* miał honor obiadować wczora z Królem i rodziną Królewską. Wieczorem powtórnie Rada Ministeryalna zgromadziła się w Tuilleryach.

— Utrzymują, że podróż Xięcia Joinville do Brazylii odłożoną została do czasu niezamierzonego, i że okręt *Hercules*, na którym służy Xiąże, przyłączy się do floty w Lewancie, która pod rozkazami Kontr-Admirała Gallois, przybyła 13 Października do portu Smirneńskiego.

— Dziś rozpoczynają się w całej Francyi, wybory nowych deputowanych.

— Zawczora wydobyto z wody w Sekwanie, nie daleko mostu domu Inwalidów, ciało P. *Duris-Dufrène* b. deputowanego. Nie masz na nim żadnych śladów gwałtowności, któreby rozbojowi przypisać można było. W uszach miał kolczyki, a w gorsie szpilkę złotą z włosami Napoleona: nie znaleziono tylko zegarka, który przy sobie nosił. Ponieważ nie można także przypisywać tej śmierci rożnymślnemu odebraniu sobie życia, bo niedostrzegano żadnych do tego powodów; sąd więc nakazał śledzenie tego wypadku.

— Od granicy hiszpańskiej, nie miano dziś żadnych urzędowych wiadomości.

— Pani *Duloi*, znajoma towarzyska w r. 1815 Pani *Lavallette* i jej pomocnica w ułatwieniu mężowi ucieczki z więzienia *Conciérgerie*, umarła nie dawno w departamencie *Sarthe*, przeżywszy lat 98.

— Od dwóch dni panuje w okolicach Paryża burza gwałtowna, która wiele szkody w lasach i zabudowaniach zrzadza.

— Droga nadzwyczajną otrzymano tu wiadomość, iż Kortezy Hiszpańskie, po nader żwawych rozprawach i pomimo stanowczego oporu Ministerjum, przyjęły postanowienie Kommissyi, względem zawartego kontraktu z domem Rotschildow o wydzierżawieniu kopalni żywego srebra w Almaden. Dekret Królewski pod 4 Czerwca 1835, wydany za Ministerjum *P. Torreno*, przez który Rząd rzekł się prawa ponowienia kontraktu po upływie trzech lat, uznany został za nieprawny i nieważny. Postanowienie to przyjęte zostało większością 104 przeciwko 9 głosów.

Dnia 5.

Rząd wyznaczył kommissyą, która zajmuje się rozpoznaniem planu założenia kolei żelazney z Paryża do Straßburga z odnogą do Metz. Koszta budowy tej kolei, sam Rząd ponosić będzie.

— W tych dniach opuścił prasę drukarską almanach dla ludu, w którym wykazano, że Francya przy ludności, wynoszącej 33,540,908 dusz, ma tylko 172,747 wyborców.

— Półkownika *Combes*, który poległ przy zdobyciu Konstantyny, był jeden z nawierniejszych stronników *Napoleona*. Znajdował się z nim na wyspie Elbie w stopniu kapitana przy batalionie grenadyerów gwardyi Cesarskiej. Pod Waterloo dowodził batalionem, jako Podpółkownik. Pódezas restauracyi mieszkał w Ameryce, z kąd wrócił za rewolucyi lipcowey, i otrzymał dowództwo batalionu w 24 półku piechoty, a po wypadkach w Lyonie, został Półkownikiem i dowódcą 66 półku, z którym odznaczył się przez świetne wykonanie zajęcia Ankony. Przy zdobyciu Konstantyny, ugodzony dwiema kulami, tyle jeszcze miał mocy, że podszedł kilka kroków ku Xięciu *Némours*, ostrzegając o niebezpieczeństwie, jakie brygadzie jego zagrażało. Teraz dowodził półkiem 47 piechoty liniowej.

— Do Tulonu zawinął kupiecki okręt francuzki, mający na swym pokładzie między innemi, 55 skrzyń ze starożytnościami, wykopanemi przez Anglików w miejscu dawney Kartagi. Za umówione wynagrodzenie pieniężne, dozwolił im Bey Tunetański takowych poszukiwać. Między znalezionemi ma być piękny posąg i bardzo kosztowna mozaika; wszystko to przeznaczone do Liwerpool.

— Władze Karolistowskie ogłosiły w Estelli d. 29 z. m. zapowiedzenie, iż ktoby rozgłaszał, że *D. Carlos* wrócił do prowincyi biskayskich, ten zapłaci 200 realów winy.

— *Sentinelle des Pyrénées* donosi pod d. 2 Listopa-

бля: „Цитадель Инего, сдалась напоследокъ Карлистамъ 29 ч. пр. м. Гарнизонъ положивъ оружіе, обратилъ въ Пампелону. Отобранныя четыре орудія, Карлисты отправили въ долину Ульзаму. 26-го ч. два Карлисткіе баталіона, соединились въ Бургуеттъ, чтобы атаковать Валкарлосъ.“

6-го Ноября.

Изъ оконченныхъ частію вчерашняго числа выборовъ въ 14 округахъ города Парижа, явствуетъ, что избрано 7 министерскихъ и только 2 оппозиціонныхъ кандидата; выборы остальныхъ округовъ за неполученіемъ рѣшительнаго большинства, или по несоблюденіи правильности, сегодня отложены. Г-нъ *Лавитт* не удержался во 2-мъ округѣ. Изъ 44 выборовъ произведенныхъ въ провинціи, извѣстныхъ уже въ Парижѣ, находится 31 министерскихъ, 12 оппозиціонныхъ, 1 легитимистическій депутатъ.

— Баронесса *Барантъ*, 29 ч. пр. м. прибыла сюда изъ Петербурга съ своею дочерью и супругомъ ея Барономъ *Нерво*, и остальною фамиліею. Въ отношеніи Г-на *Баранта*, онъ кажется задержанъ обстоятельствомъ, отъ коихъ зависѣть будетъ время, въ которое будетъ въ возможности воспользоваться отпускомъ.

— Правительство объявило телег. депешу изъ Байонны отъ 2 Ноября, которая впрочемъ давно уже извѣстная содержитъ донесенія; содержаніе ея слѣдующее: „*Донъ Карлосъ* 22-го ч. прибылъ въ Дуранго съ нѣсколькими баталіонами, находящимися въ жалкомъ положеніи. Цитадель близъ Инего сдалась 29 ч.; гарнизонъ отправленъ въ Пампелону. — 26-го ч. слышна была въ окрестностяхъ Кантавіеа сильная пальба, изъ чего заключали о прибытіи туда Генерала *Ораа*. Въ Мадридѣ по 29 ч. не случилось ничего новаго.“ (G. C.)

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ И ІРЛАНДІЯ.

Лондонъ, 3-го Ноября.

Лордъ *Мельбурнъ* и Лордъ *Джонъ-Россель* въ Воскресенье опять прибыли въ Лондонъ. Къ будущей средѣ, когда данъ будетъ первый кабинетный обѣдъ до предстоящихъ парламентскихъ засѣданій, ожидаютъ также сюда всѣхъ прочихъ Министровъ.

— Сиръ *Р. Пилъ* подобно Герцогу *Веллингтону*, принявъ приглашеніе Лондонскаго муниципалитета, быть на пиршествѣ даваемомъ 9-го числа с. м. въ Гильдгаллѣ, въ честь Королевы. Приготовленія къ сему празднеству все болѣе и болѣе занимаютъ публику и власти. Ничего не будетъ оставлено, чтобы придать этому торжеству, сколько возможно блеску. Между прочимъ предложено, чтобы при общей иллюминаціи, которая должна быть въ вечеръ празднества, освѣщеніемъ купола церкви Св. Павла, представить корону. Кажется впрочемъ, что сей проектъ по причинѣ непомерныхъ издержекъ, не придетъ въ исполненіе. Что вовсе не щадить издержекъ, доказываетъ то обстоятельство, что освѣщеніе *Temple-Bar*, въздныхъ воротъ Сити, снято за 800 фунт. стер.

— *Morning-Chronicle* увѣдомляетъ изъ Мадрита, отъ 25-го ч., что тамъ немедленно ожидаютъ перемѣны Министровъ. Примѣру Министра Финансовъ послѣдовалъ также, Генераль-Интендантъ финансовъ *Г. Эскобедо*. Кандидатами въ должность Министра Финансовъ именovali Гг. *Родригесъ-Леаль* и *Аницето де Алваро*, нѣкоторые также Г-на *Мендизабалъ*.

— Вода Темзы сегодня по утру въ 4 часа опять ворвалась въ Туннель и наполнила его совершенно; одинъ работникъ при томъ лишился жизни, остальныхъ, около 70 чел. удалось достигнуть выхода.

(A.P.S.Z.)

— Въ *Globe* содержится: „Мы получили здѣсь важное извѣстіе изъ Вашингтона, что Г. *Кальвоунъ* одинъ изъ главѣйшихъ членовъ оппозиціи, оставилъ свою партію, одобряя мѣры предполагаемыя нынѣшнимъ Президентомъ *Фанъ Буреномъ*. Противные нынѣшнему Правленію въ Соединенныхъ Штатахъ, возстаютъ противу Г-на *Кальвоуна* въ газетахъ со всею жестокостію, такъ какъ предвидя, что его приверженность доставитъ перевѣсъ правительственной партіи. Въ отвѣтъ на всѣ ихъ крики Нью-Йоркская газета *Evening-Post* только такъ пишетъ: „Крестьянинъ поймавъ однажды кролика, не могъ довольно выхвалять превосходныхъ качествъ его мяса. Ты хорошъ (говорилъ) жаренный, хорошъ пражженный, хорошъ пареный, хорошъ вареный, хорошъ вялой, хорошъ на всякій манеръ! Въ это время прыгнулъ кроликъ и исчезъ въ кустахъ. Пропалъ!... вскричалъ крестьянинъ, какъ бы то ни было въ самомъ даже лучшемъ случаѣ, ты нечто иное, какъ только животное съ тощимъ, жилистымъ мясомъ. — Г. *Кальвоунъ* принадлежалъ еще недавно къ этимъ людямъ,

да: „*Cyadella Inego*, поддала się nareszcie Karolistom d. 29 z. m.. Zafoga, złożywszy broń, udała się do Pampelony. Zabrane 4 działa, odesłali Karoliści na dolinę Ulzama. Dnia 26, połączyły się dwa Karolistowskie bataliony w Burguette, przeznaczone do atakowania Valcarlos.“

Дня 6.

Законченныхъ почтѣеи дня вчерашняго выборовъ въ 14-ту округовъ miasta Paryża, okazuje się, że obrano 7 ministeryalnych, a tylko 2 opozycyjnych kandydatów; wybory reszty okręgów, dla nieotrzymaney, większości stanowczey, lub dla chybionych formalności na dzisiey odłożone. Pan *Lafitte*, nie utrzymał się w drugim okręgu. — Z 44-ch wyborów dokonanych w różnych departamentach, już w Paryżu wiadomych, jest deputowanych 31 ministeryalnych, 12 opozycyjnych, 1 legitymistyczny.

— Baronowa *de Barante*, przybyła tu dzisiaj z Petersburga, z córką swoją i jej mężem, Baronem *Nervo*, z resztą rodziny. Co do Pana *Barante*, ten zdaje się być wstrzymany przez okoliczności, od których zależyć będzie czas, kiedy on będzie mógł korzystać z udzielonego sobie urlopu. (G. C.)

— Rząd ogłosił depeszę telegraficzną, pod d. 2 Listopada z *Bayonny*, która jednakże same tylko dawniejsze obejmuje wiadomości; osnowa jej następująca: „*Don Carlos* przybył dnia 22 do Durango z kilkoma batalionami, będącemi w bardzo opłakanym stanie. Cyadella pod Inego poddała się d. 29; załogę odesłano do Pampelony. — Dnia 26 słyszano mocne strzelanie w okolicy Cantavieja, z kąd wnoszono o przybyciu tamże Generała *Oraa*. W Madrycie nie zaszło po dzień 29 nic nowego.“

БРИТАНІЯ ВІЕЛКА І ІРЛАНДІЯ.

Лондонъ, дня 3 го Листопада.

Лордъ *Melbourne* і Lord John Russel в niedzielę przybyli do Londynu. W przyszłą środę, kiedy dany będzie obiad gabinetowy przed majacem nastąpić posiedzeniem Parlamentowem, oczekiwani są także i dalsi ministrowie.

— Sir *R. Peel*, podobnie jak Xiążę *Wellington*, przyjął zaproszenie Londyńskiej Muncypalności na ucztę, mającą być dnia 9 Listopada w Guildhall na cześć Królowej. Przygotowania do tej uroczystości bardzo zajmują publiczność i władze. Nic nie będzie zaniedbano, ażeby obchodowi temu nadadź jak największą świetność. Między innemi podano, ażeby przy powszechnej illuminacji, która ma być w wieczór uroczystości, w oświeceniu kopuły kościoła Sw. Pawła, wystawić koronę. Zdaje się jednak, że projekt ten, z przyczyny wielkich kosztów, nie przyjdzie do skutku. Ze kosztów zgoła szczerdzić nie będą, dowodzi ta okoliczność, że oświecenie *Temple-Bar*, wjezdnej bramy do City, zalicytowano za 800 fun. szter.

— *Morning-Chronicle* donosi z Madrytu pod d. 25, że spodziewano się tam niebawmey zmiany Ministrów. Za przykładem Ministra Skarbu, poszedł także Generalny Intendent Skarbu *P. Escobedo*. Kandydatami do urzędu Ministra Skarbu, wymieniano PP. *Rodriguez-Leal* i *Aniceto de Alvaro*, niektórzy także *P. Mendizabal*.

— Woda na Tamizie dzisiaj rano o godz. 4, znowu wpadła do Tunelu i całkiem go napełniła; jeden robotnik przy tém zginął, a pozostałym 70 udało się dostać do wyjścia. (A.P.S.Z.)

— *Globe* pisze: „Otrzymaliśmy tu ważną wiadomość z Washingtonu, że *P. Calhoun*, jeden z główniejszych członków opozycji, opuścił stronnictwo swoje, oświadczając się za środkami przez teraźniejszego Prezydenta *Van Buren* projektowanemi. Przeciwnicy teraźniejszego zarządu w Stanach Zjednoczonych, oburzeni postąpieniem Pana *Calhoun*, powstają przeciwko niemu w gazetach z całą zapalczywością, przewidując, że jego przychylenie się zapewni stronnictwu rządowemu przewagę. Za całą odpowiedź na ich hałasy, gazeta *New-York Evening-Post* tak pisze: „Wieśniak złapawszy raz królika, nie mógł się nachwalić przedziwnych przymiotów jego mięsa. Jesteś dobry (rzecze), gdy pieczony, dobry smażony, dobry utuszony, dobry gotowany, dobry wędzony, dobry na wszystkie sposoby! W tej chwili wyrwał się królik i zniknął w krzakach. Idź do stu!... zawoła wieśniak, bo co bądź nie jesteś w najlepszym nawet razie, nie wiecycy, tylko zwierzęciem, mającém suche, tykowane mięso. — Pan *Calhoun* należał nie dawno jeszcze do owych mężów, nad wielkością których zdumiewali się *Whi-*

величіе коихъ привело въ изумленіе Виговъ (такъ называютъ въ уніи оппозиціонную партію), онъ отличался въ рѣчи, былъ хорошъ въ отчетѣ, хорошъ въ защитѣ, хорошъ въ нападеніи, способенъ ко всему. Но къ сожалѣнію, раздѣляя въ нѣкоторомъ предметѣ мнѣніе Правительства, едва ускользнула изъ рукъ Виговъ, какъ вдругъ сдѣлался безполезнымъ животнымъ, имѣющимъ дурное и невкусное мясо.“

ШВЕЦІЯ И НОРВЕГІЯ.

Стокгольмъ, 27-го Октября.

Король изъ путешествія своего по южнымъ провинціямъ государства, благополучно возвратился и находится теперь въ замкѣ Розерсбергъ, куда также отправилась и Ея Велич. Сюда въ резиденцію ИИ. ВВ. ожидаютъ въ будущую среду. Его Высоч. Кронпринцъ за нѣсколько дней опять сюда прибылъ изъ Усалы, гдѣ встрѣтился съ овиимъ Августѣй. родителемъ.

— Императорско-Россійскій Посланныкъ при здѣшнемъ дворѣ Графъ *Потоцкій*, на пароходѣ *Князь Меншиковъ*, сюда прибылъ.

— Собрание естественныхъ предметовъ и Африканскихъ рѣдкостей покойнаго Профессора *Afzeliusa*, по повелѣнію Его Высоч. Наслѣднаго Принца, куплены для Упсальскаго Университета. (*A.P.S.Z.*)

Г Е Р М А Н І Я.

Ганноверъ, 4-го Ноября.

Сей часъ вышелъ изъ печати важный номеръ жур-
нала законовъ, содержащій: 1) Королевскую проклама-
цію отъ 30 Октября которою распускается нынѣшнее
собраніе общихъ чиновъ; 2) Королевскій патентъ отъ
31 Окт. на счетъ уничтоженія бывшаго до сихъ поръ
Государств. Министерства; 3) Королевскій патентъ
отъ 1 Ноября, отмѣняющій бывшее коренное уло-
женіе отъ 26 Сентября 1833, и вмѣсто того учре-
ждающій прежнее уложеніе чиновъ.

Франкфуртъ на М., 7-го Ноября.

Не подлежит сомнѣнiю, что Сеймъ Германскаго Союза занимался въ последнее время проектомъ, обращенiя города Раштадта въ союзную крѣпость. Новое путешествiе Прусскаго Майора Г-на *Радовица*, члена Союзной Военной Коммиссiи, въ Луксембургъ и Раштадтъ, касалось сего предмета.

— Засѣданія Союзаго Германскаго Сейма, производящіяся теперь, иногда очень продолжительны. Замѣчено также, что между здѣшнимъ городомъ и столицами Германскихъ Державъ, очень часто разъѣзжаютъ курьеры. (G. C.)

ИСПАНІЯ.

Мадридъ, 23-го Октября.

Образованіе резервной арміи, производится очень медленно; кажется что не кончится даже чрезъ 6 мѣсяцевъ. Она будетъ заключать 15,000 чел. новаго набора и подвижную національную гвардію.

— Слышно, что Министръ Финансовъ *Сенжакъ*, хотѣлъ удалиться отъ должности, посему друзья Г. *Пита-Пицаро*, очень стараются, чтобы его опять воззвать въ Министество.— Генер. *Лопецъ* наименованъ Губернаторомъ острова Кубы.

— Утверждаютъ, что Португальскій легіонъ, которымъ командуетъ Висконтъ *дасъ Антасъ*, опять возвратится въ наши предѣлы, а именно въ Эстремадурѣ.

— Правительственная газета напечатала приказъ Генерала *Эспартеро*, въ которомъ поздравляетъ онъ войско, съ полученною побѣдою надъ *Донъ-Карлосомъ*.
25-го Октября.

Послѣ продолжительныхъ и жаркихъ прѣній, въ засѣданіи Кортесовъ 23-го ч. с. м., удержались предложенія, чтобы Правительство неотдавало въ дальнѣйшее содержаніе дому Ротшильдовъ, рудниковъ ртути, но чтобы само управляло ими, что при нынѣшнихъ обстоятельствахъ не очень пріятно для Министровъ.

— Ген. *Ауренцо*, который такъ сказать прикрывалъ только Карлистовъ около береговъ Эбро, хотя имѣлъ подъ командою 6,000 чел., соединился теперь съ Бригадами *Улибарри* и *Леономъ Иррарте*, имѣющими кромѣ того 4,000 отличныхъ воиновъ.

— Утверждаютъ, что Карлисты болѣе какъ на тысячи возахъ, увезли огромные запасы сукна, холста и другой добычи. Отступая, лишились одними только дизертирами 3,000 чел., изъ коихъ по крайней мѣрѣ половина скитается по разнымъ сторонамъ, нападая на путешественниковъ и жителей, особенно въ окрестностяхъ Бургоса и Ріоха.

— О дворѣ *Донъ-Карлоса* разказываютъ здѣсь до-

gowie (tak nazywają w unii stronnictwo opozycyjne); był on dobry w mowie, dobry do sprawozdania, dobry w obronie, dobry do zaczepki, dobry do wszystkiego. Ale niestety, dzieląc zdanie rządu w pewnym przedmiocie, załedwie wywnął się z rąk Whigów, jużci jest bezużytecznem zwierzęciem, mającém liche i niesmaczne mięso." (G. C.)

SZWECYA I NORWEGIA.

Sztokholm, 27-go Października.

Król ze swojej podróży po prowincjach południowych państwa, szczęśliwie powrócił i znajduje się teraz w pobliskim zamku Rosersberg, dokąd i Królowa wyjechała. Tu do rezydentcy, Królestwo Ich Mość dopiero w przyszłą środę są oczekiwani. J. K. Wysokość Następca tronu, przed kilką dniami przybył z Upsali, gdzie się zjechał z N. swym Oycem.

— Poseł CESARSKO Rossyyski przy tuteyszym dworze Hrabia *Potocki*, na parochodzie *Xiąże Meńszykow* tu przybył.

— Zbiór przedmiotów naturalnych i osobliwości Afrykańskich zmarłego Profesora *Afzeliusa*, na rozkaz Xiecia Następcy, zakupiony został dla Uniwersytetu Upsalskiego. (*A. P. S. Z.*)

N I E M C Y.

Hannover, 4 Listopada.

W tej właśnie chwili opuścił prasę drukarską ważny numer dziennika praw, obejmujący: 1) Odezwę Królewską, z d. 30 Października, rozwiązującą teraźniejszy zgromadzenie Stanów Powszechnych; 2) Patent Królewski, z d. 31 Października, względem zniesienia dotychczasowego ministerjum stanu; 3) Patent Królewski z d. 1 Listopada, cofający dotychczasowe prawo zasadnicze z dnia 26 Września 1833, a na jego miejsce zaprowadzający dawniejszą ustawę Stanową.

Frankfort nad Menem, 7 Listopada.

Nieulega już żadney wątpliwości, że Seym Związku Niemieckiego, zatrudniał się ostatniemi czasy projektem obrócenia miasta Rastadt, na twierdzę związkową. Niedawna podróż Pruskiego Majora, Pana *Radowitz*, Członka Związkowey Kommissyi Woyskowej, do Luxemburga i Rastadt, zdaje się, że do tego przedmiotu odnosiła.

— Posiedzenia Związkowego Seymu Niemieckiego, odbywające się teraz, trwają niekiedy bardzo długo; uważano także, iż między tutejszém miastem a stolicami państw Niemieckich, odbywa się bieg gońców niezwykle częsty. (G. C.)

H I S P A N I A.

Madryt, dnia 23 Października.

Organizacja wojska odwodowego idzie bardzo powolnym krokiem; zdaje się, że nie będzie w sześciu nawet miesiącach ukończona. Ma ono mieścić w sobie 15,000 ludzi z nowego popisu i ruchomą gwardyą narodową.

— Słychać, że Minister Skarbu *Senjas* chciał się usunąć z urzędowania i z tego powodu dokładają przyjaciele Pana *Pita Pizaro*, największy usiłności, ażeby go znowu wprowadzić do ministeryum.— Jenerał *Lopez* został mianowany Gubernatorem wyspy Kuby.

— Zapewniają, że legia Portugalska, którą dowodzi Wice-Hrabia *das Antas*, powróci znowu w granice nasze, a mianowicie do Estremadury.

— Gazeta rządowa umieszcza rozkaz dzienny Jenerała *Espartero* do wojska, w którym winauje mu tenże, zwycięstwa nad Don Karlosem odniesionego.

Dnia 25.

Po długiej i żwawej rozprawie na posiedzeniu Korteżów dnia 23 b. m. utrzymał się wniosek, ażeby Rząd nie wypuszczał w dalszą dzierżawę domowi Rotszyldów, kopalni żywego srebra; ale żeby sam wziął je w administrację: co w teraźniejszych okolicznościach nie jest po myśli ministrów.

— Generał Lorenzo, który, że tak powiedzieć można, eskortował tylko Karolistów nad brzegami Ebru, chociaż miał 6,000 ludzi w swoim korpusie, połączył się teraz z Brygadami *Ulibarri* i *Leonem Iriarte*, mającymi prócz tego, 4,000 dobrego żołnierza.

— Zapewniają, że Karoliści uwieźli, przeszło na tysiącu wozach, nieprzeliczone zapasy sukna, płótna i innej zdobyczy. W odwrocie swoim utracili przez samo tylko zbiegowstwo, przeszło 3,000 ludzi, z których najmniey półowa wzięła się po różnych stronach, napadając podróżnych i mieszkańców, szczególniey w okolicach Burgos i Rioja.

— O dworze Don Karlosa opowiadają tu dosyć dzi-
(2)

вольно странныя дѣла. Онъ раздѣляется на двѣ партіи, т. е. на самовластныхъ и умѣренныхъ; къ послѣднимъ принадлежатъ Наварскіе и Бискайскіе начальники, какъ-то: *Виллареаль* и *Латорре*, но перестать имѣютъ ихъ противники, главою коихъ *Морено* съ духовенствомъ. (G. C.)

ПОРТУГАЛІЯ.

Лиссабонъ, 24-го Октября.

Королева вовсе не занимается Государственными дѣлами, хотя уже такъ выздоровѣла, что можетъ являться публично; Министры даже не получили желаемой ими аудіенціи.

— Утверждаютъ, что Висконтъ *Са да Бандеира* не доволенъ опредѣленіемъ Кортесовъ; подобнымъ образомъ и Висконтъ *дасъ Антасъ*. (G. C.)

КОНСТАНТИНА.

(Продолженіе.)

Древняя Цирта, говорить Шау, занимала, судя по ея развалинамъ, около одной мили въ окружности. Она простиралась съ Юга къ Сѣверу и оканчивалась пропастью въ 600 футовъ глубины. Отсюда открывается взору видъ чудесный. Къ Юго-востоку разстилаются живописныя долины, холмы и рѣки, и взоръ путешественника проникаетъ даже до прелестной равнины Хеннешахской. Развалины южной стороны нынѣшняго города, если только онъ сохранились въ томъ же самомъ видѣ, какъ были во времена Доктора Шау, — суть, можетъ быть, самыя прелестныя въ цѣлой Варваріи. Старый Англіійскій Докторъ говоритъ о нихъ съ восторгомъ. „Колоссальныя цистерны и огромное водохранилище, пишетъ онъ, свидѣлствуютъ о предприимчивости и геніи древнихъ жителей Цирты, которые не боялись предпринимать построеній, требующихъ такого несмѣтнаго множества матеріаловъ.“ На краю пропасти, о которой мы говорили, стоитъ остатокъ огромнаго и прекраснаго древняго зданія, служащій нынѣ казармою для войскъ Бед. — Знаменитый Римскій мостъ чрезъ рѣку Руммель находится насупротивъ воротъ Бабъ-эль Кантарскихъ. Онъ чрезвычайна широкъ и высокъ, и поддерживался тремя рядами сводовъ. Въ 1827 году онъ возстановленъ Ахметъ-Беемъ, съ помощію нѣсколькихъ Италійцевъ. Шау видѣлъ его въ развалинахъ. Онъ представляетъ рисунки барельефовъ этого моста и описываетъ его слѣдующимъ образомъ: „Этотъ мостъ былъ въ своемъ родѣ образцовымъ произведеніемъ. Галереи и столбы сводовъ были украшены вѣнками, цвѣточными вязями и головами быковъ; самыя своды покрыты изображеніями жезла Меркуріева и другихъ предметовъ. Еще доселѣ видна превосходно сдѣланная барельефная группа, представляющая женщину, парящую надъ двумя словами. Слоны обращены другъ къ другу головами и держать свои хоботы крестъ на крестъ. Женщина, надъ ними летящая, поддерживаетъ головою раковину, волосы ея кажутся убранными, платье плотно обвиваетъ станъ. Правую рукою она приподнимаетъ довольно нескромнымъ образомъ свою одежду, смотря вмѣстѣ съ тѣмъ на городъ съ насмѣшливымъ выраженіемъ.“ — Не менѣе прекрасный памятникъ блестящей эпохи существованія Цирты представляетъ собою триумфальная арка, отъ которой были еще цѣлы три четверти во время Доктора Шау. Арабы называютъ эту арку Кассиръ-Гулахъ или замкомъ исполина, и рассказываютъ о ней дивныя повѣсти и преданія. Памятникъ этотъ, подобно всѣмъ прочимъ Римскимъ триумфальнымъ аркамъ, состоитъ изъ трехъ воротъ, изъ которыхъ средніе вдвое больше боковыхъ. Она украшена барельефными изображеніями цвѣтовъ, оружія и другихъ предметовъ; но на ней нѣтъ изображенія битвы. Коринскіе столбы, возвышающіеся по обѣимъ сторонамъ главныхъ воротъ, сдѣланы, по утверженію Доктора Шау, совершенно во вкусъ памятниковъ Цирты. Столбы, подпирающіе крышу, чрезвычайно повреждены. Въ такомъ положеніи находился этотъ памятникъ за столѣтъ передъ симъ. *Замокъ Исполина*, по словамъ Арабовъ, существуетъ и доселѣ; но неизвѣстно въ томъ ли же самомъ положеніи онъ находится. Мужаммеданскіе народы, хотя и мало благоговѣютъ передъ памятниками древности, и не совѣстятся разрушать ихъ, если находятъ въ томъ для себя пользу, но надобно сказать, что они не дѣлаютъ этого изъ одной только свирѣпости, подобно Вандаламъ. Врожденная имъ лѣнь и равнодушіе суть лучшіе защитники остатковъ древности въ странахъ, покорныхъ Алкорану. (Спб. В.)

ПОРТУГАЛІЯ.

Lisbona, d. 24 Października.

Крѣпость не мѣшаетъ себѣ въ дѣлахъ государства, хотя пріѣхавъ уже такъ далеко до здравія, что публично показывать можетъ; Министры даже не могли получить желаемого черезъ нихъ послушанія.

— Запewнiаю, że Wice-Hrabia *Sa-da-Bandeira*, nie jest zadowolony z postanowień Korteżów, podobnież i Wice-Hrabia *das Antas*. (G. C.)

КОНСТАНТИНА.

(Цігъ далшы.)

Судя по запискамъ, повѣда Shaw, мѣла давня Cyrtā blisko jedną milę obwodu. Ciągnęła się od południa ku północy, a kończyła u przepaści, 600 stóp głębokiej. Z tego miejsca przedstawia się oku dziwnie piękny widok. Nieoceniony krajobraz równin, pagórków i rzek, leży w stronie południowo-wschodniej, po której można wzrokiem dosięgać, aż do przedniej płaszczyzny Henneszah. Ruiny, w stronie południowej dzisiejszego miasta, jeżeli tylko stoją jeszcze, jak stały za pobytu Shawa, należą niezawodnie do najpiękniejszych w Barbaryi. Shaw wspomina o nich z uniesieniem, pełnem podziwienią. „Kolosalne cysterny i ogromna sadzawka kamienna (bassin), są dowodem odwagi i geniuszu dawnych Cyteńczyków, którzy nie wahali się przedsiębrać budowli, wymagających niesłychanej ilości materjałów.“ Na brzegu wspomnianej wyżej przepaści, stoją szczątki wielkiego i pięknego gmachu starożytnego, który służył dotąd rias koszar dla żołnierzy Bejow. — Ow sławny most rzymski przez rzekę Rummel prowadzący, stoi naprzeciw bramy Bab-el Kantara; jest on nadzwyczaj szeroki i wysoki, miał oraz trzy rzędy łuków jedno nad drugimi. Most ten kazał naprawić Achmet Bey w roku 1827 pod kierunkiem kilku Włochów. Shaw widział go w zwaliskach i w swoim dziele umieścił rysunek jego płaskorzeźby, z takim opisem: „Most był arcy-dziełem w rodzaju swoim. Galerye i filary łuków były ozdobione wieńcami, girlandami z kwiatów i głowami byków; na łukach umieszczono laski Merkurego i inne figury. Dziś widać jeszcze doskonale wykonaną grupę w rzeźbie na pół wypukłej, wyobrażającą niewiastę, unoszącą się nad dwoma słupami. Słupie obrócone są ku sobie głowami i krzyżują swe ryje. Niewiasta ta trzyma muszlę nad głową, włosy jej zdają się być zwinęte, suknia gładko do ciała przystająca. Ręką prawą, w postawie dosyć nieprzystojnej, unosi swą suknię, a razem szyderczą miną na miasto patrzy.“ — Niemiennie pięknym pomnikiem z czasów świetnej epoki Cyrtę pozostałym, jest łuk tryumfalny, którego Shaw widział jeszcze trzy czwarte części. Arabowie nazywają go Kas-syr Hulah, to jest: zamkiem olbrzymów, o których najdziwniejsze opowiadają sobie bajki. Łuk ten, jak wszystkie rzymskie, ma trzy bramy, z których środkowa jest dwa razy większa od pobocznych. Oprawy jego są upięknione kwiatami, bronią i rozmaitemu rodzaju ozdobami w płaskorzeźbie, ale bez wyobrażeń bitew. Słupy korynckie po obu stronach głównej bramy, są w gęście, jak Shaw powiada, samym tylko Cyteńczykom właściwym. Słupy, które podpierały sklepienie, są bardzo uszkodzone. Takim był ten pomnik, lat temu sto przeszło. — *Zamek olbrzymów*, jak arabowie zapewniają, istnieje do dnia dzisiejszego; w jakim atoli dochował się stanie niewiadomo. Ludy mahometañskie nie wiele wprawdzie szanują dawne pomniki i nie wahałyby się ich zniszczyć, gdyby tylko korzyść jaką z tego upatrywały; ale nie niszczą oni, jak Wandalowie, jedynie przez złośliwość samą. Jeżeli w krajach uległych Alkoranowi pozostały starożytne tu i ówdzie pomniki, winne są ocalenie swoje ościżności, lenistwu i obojętności tych ludów.